

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Berättelse

om

WENERSBORGS

**på reallinien fullständiga elementarläroverk
under läsåret 1860—1861,**

jemte

en föregående framställning rörande den dagliga lästiden vid de offentliga läroverken,

tillika med

inbjudning

till

afhörandet af årsexamen vid nämnde läroverk,

af

CARL SAMUEL HULTSTRÖM

läroverkets rektor.

Wenersborg.

Bagge och Pettersons Officin, 1861.

I.

Om den, för lärjungarnes bästa, lämpligaste fördelningen af den dagliga lästiden vid de offentliga läroverken.

Sedan både 1856 års skolstadga och den förnyade af den 29 januari 1859, vid bestämmandet af den dagliga lästiden och med tydlig afsigt att förekomma missbruk och missförhållanden i detta afseende, långt ifrån att *anbefalla* det tre allmänna lästimmar *böra* följa på hvarandra, endast negativt *medgifvit* att så *kan* ske; har detta medgifvande icke desto mindre blifvit en anledning att vid ett och annat läroverk förlägga hela den offentliga undervisningen uteslutande på förmiddagarne. Då de redan gifna exemplen hota att på allt flera ställen vinna efterföljd, och frågan synes mig af större och mera genomgripande vikt än som vid första betraktande visar sig; har jag ej ansett olämpligt, och derföre ej dragit i betänkande, att just vid detta tillfälle, till alla vederbörandes bedömande och behjertande, framställa densamma och de skäl, som bestämt min åsigt deruti.

En serskild anledning till öfvervägande deraf har jag haft derigenom att, då jag *första gången* efter 29 års oafbruten tjänstgöring, hvaraf 20 år såsom rektor här på stället, nödgades, i följd af långvarig sjuklighet, under förliden hösttermin söka tjänstledighet, läroverks-kollegii pluralitet ingick till h. h. eforus med anhållan och förslag att här, likasom vid åtskilliga andra läroverk äfven i Skara stift, få den offentliga läsningen anordnad hufvudsakligen på förmiddagarne. Emedan min tjänstledighet beröfvade mig *officiel* yttranderätt, kunde jag endast i *enskild* väg uttala min åsigt, hvilket ock skedde med den påföljd, att h. h. eforus blott på försök under höstterminen medgaf den föreslagna förändringen, hvarefter läsningen då så inrättades, att den fortgick kl. 7—9 och kl. 10—1 alla förmiddagar*), hvarjemte två timmar i hvarje vecka för de lärjungar, som läste latin och grekiska, bestämdes på eftermiddagarne, hvilka föröfrigt användes till öfningar i sång, gymnastik och teckning.

Den gamla lästiden hade varit kl. 7—9 och kl. 10—12 f. m. alla dagar i veckan, samt kl. 3—5 e. m. mån-, tis-, thors- och fredagar**), under hvilken anordning af lästiden sång- och gymnastik-öfningarne förekommo kl. 12—1 omedelbart efter och i sammanhang med den afslutade förmiddagsläsningen, och öfningarne i teckning på ons- och lördagseftermiddagar kl. 2—5.

*) För att undvika läsning vid eldsljus i skolan, var under den mörka årstiden, d. v. s. november och december månad, lästiden kl. 8—10 och kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 12.

**) Under den mörka årstiden lästes kl. 8—10, kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1 f. m. och kl. 2—4 e. m.

Alltsedan den nya, på förmiddagarne sammanhopade skolläsningen vid ett och annat läroverk infördes, har denna förändring ej undgått min uppmärksamhet, och jag skulle tvifvelsutän hafva intresserat mig för dess införande äfven här, om jag kunna öfvertyga mig om dess gagn och nytta lika mycket för lärjungarne, som dess bekvämlighet var i ögonen fallande för lärarne, hvilket förhållande syntes mig fordra en desto mera granmlaga pröfning, innan åtminstone initiativet togs af de sednare, som väl böra anse sig vara till för de förre, och ej tvärtom.

Sedan, detta oaktadt, frågan under min nämnde tjänstledighet blifvit väckt, och förändringen för höstterminen på försök medgifven, samt jag af h. h. eforus fått enskild försäkran, att å hans sida, om jag kunde återtaga min tjänstgöring och påyrkade en återgång till den gamla lästiden, något hinder därför ej skulle möta; blef min ställning på detta sätt endast desto mera granmlaga: — hvarföre jag uti utfärdad cirkulärskrifvelse begärde vederbörande föräldrars och målsmäns opinionsyttring rörande förändringen, med den afsigt, att, om denna opinion öfverensstämde med min egen, åt den sednare vinna mera vikt och eftertryck, eller i annat fall sjelf gifva vika och ej söka göra gällande samma min åsigt, så mycket den än befast sig, ju mera jag öfvervägat frågan och på närmare håll sett följderna af den viktagna förändringen. Emellertid blef denna opinionsyttring, fastän visserligen, såvidt den blifvit mig meddelad, *mera än dubbelt* öfvervägande för den gamla lästiden (af 35 opinanter uttalade sig 25 för denna och endast 10 för den nya), icke så enhällig eller allmän, som jag önskat; hvadan, då min beräkning slagit felt att på nämnde sätt få frågan löst, jag måste handla på egen hand efter den hos mig allt mer befastade öfvertygelse, för hvars skäl jag, uti en vidlyftigare skrifvelse, först till läroverkskollegium härstädes och sedermera till h. h. eforus redogjorde. Ehuru kollegii pluralitet stod fast uti sin vid höstterminens början uttalade åsigt och önskan, som föranledt förändringens vidtagande, fastade dock h. h. eforus det afseende på de anförde, äfven af skolans h:r inspektör samt den äldste kollegan gillade och med serskilda motiver understödda skäl, att med vårterminens början en återgång anbefalldes till den gamla lästiden, som derföre då återtagits.

Det är de hufvudsakligaste af dessa skäl, som jag tillåter mig här framställa, till det afseende, som derå kan fästas äfven på andra och serdeles de ställen, hvarest förändringen ej blifvit införd.

Fördelarne af skoltimmarnes fördelning äfven på eftermiddagarne har jag sammanfattat i följande 4 punkter:

1:o att aldrig mera än tvenne offentliga lästimmor följa på hvarandra. Detta första skäl har man sökt bestrida och upphäfva genom den anmärkning, att, då lärjungen mellan kl. 2—3 måste enskildt bereda sig för den offentliga eftermiddagsläsningen kl. 3—5, ändock tre timmars *oafbrutet* själsarbete förekommer. Denna invändning saknar likväl giltighet, om man besinnar, att förhållandet här alls icke är detsamma, enär det icke är nödvändigt, att den enskilda öfverläsningsskyldigheten (isynnerhet för en gosse med bättre förmåga) behöver upptaga hela timman, och icke heller att den alltid ovilkorligt måste ske just då, utan kan absolveras eller fördelas på tiden mellan kl. 12—1 de dagar, när ledighet är från både sång och gymnastik. Den väsendtliga skilnaden är sålunda, att, då en lättande och uppmuntrande valfrihet eger rum för den privata öfverläsningen, ingen sådan kan eller får göra sig gällande med de tre offentliga timmar, hvilka enligt den nya anordningen af lästiden (vare sig kl. 10—1 eller kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 2) följa på hvarandra, — och dessa desto mera graverande, som förut på morgonen förekommit två timmars sysselsättning i skolan, utom den ändock tidigare nödiga enskilda repetition af föregående aftons öfverläsning, hvarigenom sex, — ja!

ända till sju timmars själsarbete i svit sammanföres, hvaraf orimligheten och skadligheten måste vara för mycket i ögonen fallande, för att erfordra någon serskild bevisning.

I sammanhang härmed vill jag äfven bemöta det inkast, som gjorts och göres, nemligen att föga vinst vore att påräkna af eftermiddagsläsningen, då lärjungarne, efter intagen middagsmåltid, skulle vara slöare och mindre disponerade. Lyckligtvis går dock matsmältningen lätt för sig i de unga åren; — och den möjliga indispositionen hos oss lärare bör väl *nu* — i vår så *väsentligen* förbättrade ekonomiska ställning — icke vara svårare att öfvervinna, än under *föregående* långliga tider, då, i följd af den ringa aflöningen, näringsbekymmer förenade sig att göra skollärarekallet mera tungt och tryckande. Det skulle ock vara en alltför stor illusion, om man föreställer sig, att, mera än på eftermiddagarne, lärjungarne skulle göra framsteg eller kunna iakttaga spänd uppmärksamhet under den sista af de tre alltid omedelbart (för att ej säga fem) på hvarandra följande offentliga lästimmarne.

2:o att hemöfverläsningsskyldigheten under aftonen betydligt lättas, då den för en följande dag ej behöfver omfatta mer än morgonens eller högst förmiddagens lexor, enär desamma för eftermiddagen kunna medhinnas under ledigheten kl. 1—3. Fördelen deraf, likasom af en jemnare arbetsfördelning i allmänhet, bör ej kunna vara någon motsägelse underkastad.

3:o att sång- och gymnastik-öfningarne, i sanitärt afseende lämpligast, förekomma mellan för- och eftermiddagsläsningen. Gransknings-komitéen af 1856 års skolstadga har ock uttryckligen föreslagit, att de gymnastiska öfningarne företagas "*helst på förmiddagen*"; och om äfven ingen direkt skada skulle vållas genom dessa öfningars förflyttning till eftermiddagen, måste dock vara obestriddigt, att det är relativt bättre, att de försiggå före middagsmåltiden och i sammanhang med den avslutade förmiddagsläsningen, hvarigenom dessutom kontrollen lättas, att lärjungarne ej från dem uteblifva, hvartill, serdeles vid förhållandet af ruskigt och svårt väder, frestelsen blir större, om för deras skull måste företagas en serskild utvandring till skolan.

4:o att en angenäm omvexling och lättnad beredes genom frihet från offentlig läsning på ons- och lördags eftermiddagar, som dessutom af lärjungarne kunna disponeras för inhemtande af privat undervisning i musik, hvartill under skolans hittills varande form tillfälle offentligt ej gifvits. Detta skäl torde (emedan all enformighet, isynnerhet i barn- och gosse-åldren, är tröttande och tryckande) ej vara utan vigt i allmänhet och serskildt i sistnämnde afseende, alldenstund, då skolarbetet *alla* dagar i veckan är lika, endast söndagen för det ifrågavarande ändamålet skulle kunna användas, hvarför likväl möter det hinder, att nödige lärare då äro svårare att erhålla.

Skola dessutom de ifrågasatte, i många afseenden så viktiga exercisöfningarne, utan relâche på annat sätt, kunna vid läroverken komma till stånd, synes derfor ingen annan möjlighet finnas, än att den offentliga lästiden förminskas under de dagar, då dessa bestämmas, i hvilket fall den gamla anordningen deraf blifver lämpligast, emedan nämnde öfningar då kunna ställas bredvid de på ons- och lördagseftermiddagar förekommande ritöfningarne, likasom sång- och gymnastik-öfningarne försiggå samtidigt kl. 12—1.

Sedan jag sålunda framställt hvad jag anser tala för den offentliga skolläsningens fördelning äfven på eftermiddagarne, bör jag äfven upptaga och vederlägga de tvenne skäl, hvilka äro de *enda* jag hört anföras till fördel och försvar för den uteslutande förmiddagsläsningen. Dessa äro:

1:o "att denna förmiddagsläsning blifvit införd vid flera andra läroverk, hvarest inga menliga följder visat sig af förändringen." Detta är tydligen ett högst *negativt* skäl, hvarvid endast erfordras den anmärkning, att denna praxis, som säkert utgått från hufvudstaden, hvarest lefnadsförhållanderne i så många afseenden äro annorlunda (bland annat deruti, att middagsspisningen vanligen sker kl. 3 à 4, hvarigenom de offentliga lästimmarna der ej behöfva så mycket sammanföras), — är i landsorterne alltför ny, för att deraf kunna draga några säkra resultat, som antingen ej hunnit visa sig eller måhända ej blifvit nog observerade.

2:o "att lärjungarne anses få större ledighet genom frihet i allmänhet från offentlig läsning på eftermiddagarne, i följd hvaraf den allmänt öfverklagade eller befarade öfveranstängningen tros kunna undvikas." Detta är det *skenbara* skäl, som isynnerhet missledt omdömet hos de föräldrar och målsmän, med hvilka jag haft tillfälle att kommunicera, enär de på *god tro*, och utan att göra sig närmare reda för förhållandet, tagit detta argument för giltigt. Man bör dock vid minsta öfvervägande lätt finna, att, då lästimmarna i veckan och årskurserne äro oförändrade, ansträngningen *icke* kan blifva *mindre*, utan måste tvärtom blifva *större* genom såväl skol- som hemarbetets koncentrerings, alldenstund en längre fortfarande och därför mera tröttande uppmärksamhet tages i anspråk under tre omedelbart på hvarandra följande skoltimmar, och öfverläsningsskyldigheten betydligt försvåras, derigenom att densamma *alltid* måste omfattas beredelse för fem lektionstimmar. I sistnämnde afseende bör ej lemnas oanmärkt, att det på det högsta är att frukta, det denna öfverläsningsskyldighet, just emedan *hela* eftermiddagen för ändamålet är disponibel, serdeles af de lärjungar, som sakna enskild tillsyn, säkert ofta (såsom vanligt är äfven i äldre år, då man har längre tid på sig för ett arbete) *uppskjutes*, så att öfverläsningen antingen blifver ofullständig och slarfvig, eller måste, på helsans bekostnad, verkställas genom nattvak.

Äfven om man, med fullt utvecklade både kropps- och själskrafter, någon gång kan utan skada hopa och sammanföra sitt arbete, för att derigenom bereda sig en mera samlad ledighet, så bör en sådan method endast betraktas såsom *undantag* och aldrig blifva *regel*. Isynnerhet under utvecklingsperioden måste det förhålla sig med den psykiska eller intellektuella nutritionen alldeles på samma sätt som med den fysiska, hvilken sistnämnda lättast och naturenligast försiggår, då näringen förekommer fördelad på flera och lämpliga mellantider. Den skolregim synes därför utan motsägelse vara den fördelaktigaste, som bereder en *jemn* sysselsättning med kortare och omväxlande såväl arbets- som hvilotider; och det bör således alls icke läggas den gamla anordningen af lästiden till last, hvad som just utgör dess öfvervägande förtjänst, nemligen att lärjungan, med en sådan fördelning af hvila och arbete, att den förra ej förleder och det sednare ej nedtrycker eller uttröttar honom, sysselsättes med läsning ända till 10 timmar om dagen, — i hvilket afseende arbetet i alla fall icke blifver eller kan blifva kvantitativt mindre, men väl, såsom redan blifvit visadt och ytterligare skall visas, försvåradt och upptagande längre tid efter den nya anordningen. På den stora vigten och betydelsen af en jemn och ändamålsenlig arbetsfördelning har ofvannämnde granskningskomité af 1856 års skolstadga fäst en välförtjent uppmärksamhet genom den grundade anmärkning, att "*en börda, som, ojemnt fördelad, kännes tung, till och med tryckande, kan, om dess fördelning blifver annorlunda och jemnare anordnad, jämförelsevis med lätthet bäras.*" Obestridligt är ock, att, om en del af skolarbetet förlägges på eftermiddagarne, denna arbetsfördelning måste blifva jemnare; kunnande jag återopa ett af erfarenheten bekräftadt och öfvertygande bevis på svårigheten af lästimmarnes sammanförande, då i förra tider, under den mörkare årstiden, för att undvika begagnandet af eldsljus, med h. h. efori tillstånd, läsningen skedde först kl. 8—11 och sedermera kl. 8—10, kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1 f. m. samt kl. 2—4 e. m., hvilken svårighet då af

samlige kollegii ledamöter insågs och till och med öfverklagades af dem, som hade privata diskiplar, emedan på föregående afton hopades öfverläsningsskyldighet för 3 à 4 timmar på följande förmiddag samt beredsetiden för eftermiddagen dessutom förkortades.

Utom dessa hufvudsakligen *theoretiska* skäl, som redan på förhand bestämt min åsigt i denna fråga, hafva de från *sista* tidens *erfarenhet* hemtade varit ännu mera öfvertygande. Under den gamla lästiden behöfde nemligen och hafva, efter dess återtagande under innevarande termin, skolgossar inom min enskilda omgifning och omvårdnad, för öfverläsning af sina hemlexor, behöft per medium följande tid: $\frac{1}{2}$ timme (kl. $\frac{1}{2}$ 6—6) för repetition till morgontimmarne, $\frac{1}{2}$ timme (kl. $\frac{1}{2}$ 10—10) för repetition till förmiddagstimmarne, 1 timme (vare sig kl. 12—1, då hvarken sång- eller gymnastik-öfningar förekommo, eller annars kl. 2—3) för eftermiddagstimmarne, samt slutligen $1\frac{1}{2}$ timme (kl. 6— $\frac{1}{2}$ 8) för följande dagens förmiddagsläsning, således dagligen $3\frac{1}{2}$ timme under 4 dagar i veckan, men blott $2\frac{1}{2}$ timme på ons- och lördagar, följaktligen in summa 19 timmars hemläsning i veckan. Under sistförflutna hösttermins på förmiddagarne sammanförda skolläsning hafva samma gossar (efter den anordning jag fann lämpligast) för öfverläsning behöft 2 timmar (kl. 5—7) på morgonen och 3 timmar (kl. 5—8) på aftonen, således 5 timmar *hvarje* dag, hvilket gör 30 timmars hemläsning i veckan. Orsaken till denna *betydliga* skilnad under ena och andra förhållandet kan ej förklaras annorlunda än genom arbetets koncentrerings i sistnämnde fall. Af rent psykologiska grunder är ock lätt att finna, det dels det på aftonen förekommande, mera hopade arbetet med 4 (ja! ända till 6) lexor uti heterogena ämnen måste redan på förhand nedstämman sinnet och arbetslusten, samt dels att kraften, äfven om den till en början är liflig och spänstig, måste slutligen allt mera slappna under en ända till dubbelt förlängd arbetstid. Det finnes nemligen i allting en s. k. *kulminationspunkt*, och antaget att denna, hvad en gosses förmåga af uppmärksamhet angår, inträffar, när han enskildt beredt sig för 4 skoltimmar på, såsom jag iakttagit, $1\frac{1}{2}$ timme, så följer deraf *alls icke*, att beredelsen för en 5:te skoltimme (2:ne dagar i veckan måste de dock vara 2:ne för de lärjungar, som läsa latin och grekiska), efter aritmetisk beräkning, absolveras på $\frac{3}{8}$ timme, utan detta *tillagda* arbete kan erfordra lika mycket tid som *hela* det föregående och ändock i alla afseenden vara mera ruinerande. Förhållandet är här alldeles jemförligt med det som eger rum hos ett lastdjur, hvilket man möjligen utan skada kan pålägga en tyngd (för att bibehålla proportionen) af t. ex. $\frac{4}{3}$:delar af $2\frac{1}{2}$ Sk:W d. v. s. 2 Sk:W; men ökas bördan ytterligare med $\frac{1}{3}$ af det hela eller $\frac{1}{2}$ Sk:W, så antingen dignar djuret under lasten, eller framsläpar det densamma på mångdubbelt längre tid, och lider ändock skada af öfveranstängningen.

Nu antörde, af erfarenheten så nyss hemtade, skäl är *ensamt* nog öfvertygande om icke allenast *icke* lättnad för lärjungarne af den offentliga skolläsningens förläggande uteslutande på förmiddagarne, utan tvärtom om den rena skadligheten deraf, enär deras hemarbete derigenom i så hög grad förökas och försvåras. Att af samma psykologiska skäl uppmärksamheten under de sammanförde skoltimmarne likaledes måste förslappas, och således mindre vinst skördas äfven deraf, har förut blifvit anmärkt.

Om jag varit vidlyftig i denna framställning, så torde sådant ursäktas, emedan den rör en fråga, hvilken, enligt min uppfattning, är kanske den mest viktiga och ingripande för lärjungarnes icke blott fysiska, utan äfven psykiska och framför allt moraliska välbefinnande. I sistnämnde afseende bör jag ej underlåta att omnämna, det

jag från längre tid tillbaka har en bitter och sorglig erfarenhet om vådan att ställa, isynnerhet de *äldre* lärjungarne på en alltför lös och fri fot, alldenstund, då för ungefär 15 år sedan, i följd af brist på lärare, så härstädes måste ske med den s. k. "avgångs-afdelningen", just ur detta förhållande, ehuru det till en början syntes godt och bära sig väl till och med under några år (hvarföre en *kortare* tids erfarenhet för afgörandet af denna fråga ej förtjenar något vitsord), likväl slutligen — såsom jag *med visshet* utforskat — utvecklats sig de oordningar, som någon tid medfört bekymmer äfven vid härvarande skola. Det säger sig ock sjelft, att, ju längre tid lärjungarne öfverlemnas åt sig sjelfva, desto större måste tillfället och frestelsen blifva till aberrationer, hvaröfver kontrollen på samma gång försvåras. Denna fara för ungdomens moralitet är det *viktigaste* och må derföre blifva mitt sist anförda skäl mot den koncentrerade förmiddagsläsningen, som endast torde kunna vara lämplig i Stockholm och de större städer, hvarest *alla* lärjungar antingen vistas i *egna* hem eller i de främmande kvarteren kunna påräkna *verklig* föräldravård.

Sist, och till förekommande af missförstånd, slutar jag med den förklaring, att, hvad jag nu i denna fråga anført, afser att uttala min opinion, icke så mycket mot skolstadgans medgifvande af trenne offentliga lästimmar i svit, utan fastmer mot den tillämpning deraf, att dessa tre timmar, med blott 1 eller $\frac{1}{2}$ timmas hvila, följa på tvenne föregående, hvaraf, med tillägg af nödig enskild förberedelse, 6 à 7 timmars nästan oafbrutet själsarbete blir den *onaturliga* och *skadliga* följd; ty om den offentliga skolläsningen bestämdes t. ex. kl. 7—10 eller kl. 8—11 f. m. och kl. 2—5 eller kl. 3—6 e. m., skulle jag mot en sådan anordning hafva mindre att anmärka, äfven fastän jag hyser den åsigt och öfvertygelse, att blott tvenne timmars skolläsning i sender är för lärjungarnes bästa i alla afseenden den lämpligaste.

II.

Berättelse.

Sedan den, på sätt förra årsberättelsen ådagalägger, alldeles *oundgängligt nödige* extra-lärare blifvit nådigst beviljad både för höst- och vårterminen, hafva de förut till en läsafdelning förenade 4:de och 5:te klasserna fördelats, och undervisningen anordnats i *fullkomlig öfverensstämmelse* med skolstadgans undervisningsplan. På samma gång som ansökan gjordes om denne lärare, skedde äfven framställning om behovet af ytterligare en annan extra-lärare, för att meddela undervisning uti latin och grekiska åt lärjungarne i 6:te och 7:de klasserna, enär det syntes obilligt, att desse skulle för en mellantid af 3 à 4 terminer nödgas begifva sig till annat aflägsse läroverk, sedan nemligen vid sistförflutna riksmöte motion blifvit väckt om det härvarandes utvidgning till fullständighet äfven på klassiska linien, och denna motion redan före höstterminens början blifvit gillad af höglofl. statsutskottet, med den bestämmelse, att denna utvidgade verksamhet skulle taga sin början år 1862. Enligt skrivelse från kongl. ecklesiastik-departementet af den 14 sistl. augusti fann dock Kongl. Maj:t ej skäl att *för närvarande* bevilja denna ansökan, som icke heller h. h. eforus ansåg lämpligt att förnya för vårterminen, ehuru jag före dess början derom gjorde hemställan.

Jag vågar likväl hysa den förhoppning, att, sedan rikets ständers beslut om läroverkets utvidgning blifvit af Kongl. Maj:t nådigst sanktioneradt, och det dervid fästade vilkor af stadens innevånare antaget, redan till nästa termin den ifrågavarande extra-läraren för nämnde ändamål torde kunna påräknas, så att ingen afgang till annat högre, på klassiska linien fullständigt elementarläroverk behöfves, hvarken för de lärjungar härstädes, hvilka förut i de 2:ne högre klasserna läst klassiska språk, eller dem, som nu komma att uppflyttas från 5:te klassen.

Hvad latinläsningen beträffar i 6:te och 7:de klasserna, hvarför under föregående år kunnat sörjas genom några timmars kostnadsfri undervisning på ons- och lördags eftermiddagar, så har, efter den vid höstterminens början uppgjorda och af h. h. eforus gillade fördelning af lärarnes undervisningsskyldighet, ingen tid för detta ändamål blifvit öfrig, utan hafva således lärjungarne sjelfve på enskild väg måst bereda sig tillfälle dertill.

Efter dessa anmärkningar öfvergår jag till berättelsen i vanlig, föreskrifven ordning:

A) Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut:* höstterminen börj. d. 24 aug.; slut. d. 19 dec.
vårterminen börj. d. 12 jan.; slut. d. 3 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden:* höstterminen endast på f. m.; vårterminen äfven på e. m.,
enligt den gamla, i förra årsberättelsen upptagna, anordningen.
- 3) *Begagnade läroböcker:*

I Kristendom: katekesen och Norbecks lärobok i dogmatiken;
Biblisk historia: Bohms lärobok;

- I Kyrkohistoria: Anjous lärobok;
 Modersmålet: Filéns d:o;
 Latinska språkets grammatik: Rabes lärobok;
 d:o explikation: Rabes krestomathi, Cornelius Nepos, Julius Cæsar och Ovidius för kl. 3—5; (vid privat undervisning: Cicero de officiis, Livius och Virgilius för klass. 6 & 7);
 Grekiska språkets grammatik: Langes och Rabes läroböcker;
 d:o explikation: Nilsons läsbok och Xenophons Anabasis;
 Tyska språkets grammatik: Lyths lärobok;
 d:o explikation: Lyths krestomathi, Schillers Gesch. des 30-jähr. Kriegs, Wilhelm Tell, Goethes Hermann und Dorothea samt Voss'ens Luise;
 Engelska språkets grammatik: Mays lärobok;
 d:o explikation: Mays krestomathi, Irvings life and voyages of Columbus samt Goldsmith's Vicar of Wakefield;
 Franska språkets grammatik: Öhrlanders lärobok för klass. 4 & 5, Oldes för klass. 6 & 7;
 d:o explikation: Oldes explikationsöfningar för klass. 4 & 5, Lamartines voyage en orient, Saintines Picciola och Voltaires Henriade samt "variétés littéraires", rédigées par Berndtson, för klass. 6 & 7;
 Matematik: Zweigbergks lärobok i arithmetik, Euclides, Björlings och Rundbäcks läroböcker i algebra, Ekmans och Lindmans i plan trigonometri samt Alreiks i stereometri;
 Naturvetenskap: Berlins läsebok för de lägre; Arrhenii lärobok i botanisk terminologi och Sundevalls i zoologi, samt fysikens grunder af Schabus, öfvers. af Berlin, jemte den sistnämndes lärobok i kemi, för de högre klasserna;
 Svensk historia: Alanders och Ekelunds läroböcker samt den förres läsebok;
 Allmän d:o: Alanders lärobok;
 Geografi: Wings lärobok för 1:sta och till en del 2:dra klassen;
 Palmblads d:o för de öfriga klasserne;
 Filosofi: Afzelii läroböcker i logik och psykologi.

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen:

- Kristendom. Katekes: till 3:dje hufvudstycket. Läsning af psalmer.
 Biblisk historia: gamla testamentets.
 Modersmålet. Språklära: till 10 kapitlet af läroboken.
 Öfningar i ren och tydlig innanläsning samt rättskrifning.
 Berättelser ur nordiska sagohistorien.
 Matematik. Arithmetik: de fyra räknesätten i enkla tal och sorter jemte öfning i hufvudräkning.
 Geometrisk åskådninglära: efter lärarens muntliga föredrag.
 Naturvetenskap. Fysisk geografi: det allmännaste om verdensdelarne samt Sveriges, Norges och Danmarks.
 Historia och Geografi. Historia: Svenska konungalängden.
 Geografi: Sveriges, Norges och Danmarks politiska.

Andra klassen:

- Kristendom. Katekes: från tredje hufvudstycket till slut (med repetition af till och med fjerde hufvudstycket). Läsning af psalmer.
Biblisk historia: nya testamentets.
- Modersmålet. Språklära: etymologien samt det allmännaste och viktigaste af syntaxen.
Öfningar i rättskrifning.
Berättelser ur nordiska sagohistorien.
- Tyska. Grammatik: formläran till och med regelbundna konjugationen.
Explikation: de före syntaxen stående explikationsöfningarne.
- Mathematik. Arithmetik: de fyra räknesätten i vanliga och decimalbråk samt i sorter.
Geometrisk åskådningslära: efter lärarens muntliga föredrag.
- Naturvetenskap. Fysisk geografi: det allmännaste om verdensdelarne.
Botanik: till 4:de kapitlet "om växternas blomställning", efter Arrhenii mindre lärobok, samt Linnés sexualsystem. Insamling jemte beskrifning af växter.
- Historia och Geografi. Historia: till VIII tidehvarvet efter läroboken, jemte muntliga berättelser efter läseboken.
Geografi: Sveriges politiska efter Palmblads lärobok, och det öfriga af Europas efter Winges.

Tredje klassen:

- Kristendom. Katekes: afslutad och delvis repeterad. Läsning af psalmer.
Biblisk historia: repetition af läroboken, tillika med de viktigaste af anmärkningarne.
- Modersmålet. Språklära: orthograf, etymologi och syntax samt interpunktionslära med dertill hörande skriföfningar.
Deklamationsöfningar.
- Latin. Grammatik: etymologien.
Explikation: st. 1—57 uti läsboken till Rabes grammatik. (3:dje uppl.)
- Tyska. Grammatik: formläran, till och med en del af de oregelbundna verberna.
Explikation: st. 1—17 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: uttalsläran.
Explikation: st. 1—14 uti Mays krestomathi.
- Mathematik. Arithmetik: repetition af föregående kurser, och enkel regula de tri.
Geometri: (klassiska linien) de 26 första propositionerna;
(reala d:o) hela första boken af Euclides.
- Naturvetenskap. Botanik: Linnés sexualsystem och grunddragen af organografien, efter Arrhenii mindre lärobok, jemte tillämpning deraf på åtskilliga allmänna växter.
Zoologi: inledning till djurrikets kännedom, och läran om däggdjuren.
- Historia och Geografi. Historia: från reformationstidehvarvet till slut af läroboken, jemte det viktigaste af Gustaf I:s och Erik XIV:s historia efter läseboken.
Geografi: ifrån Norge till sjöar i Tyskland.

Fjerde klassen:

- Kristendom. Dogmatik: kap. 1, 4 och 5 samt 7 §§ af kap. 2. Katekisation.
12 kapitel af Matthæi evangelium.
- Modersmålet. Språklära: lika med tredje klassen.
Smärre uppsatser i form af berättelse eller beskrifning.

- Latin. Grammatik: repetition af etymologien; till konjunktiven af syntaxen.
 Explikation: från och med 4:de kap. af Themistocles till och med Iphicrates (med undantag af Alcibiades) uti Cornelius Nepos.
- Grekiska. Grammatik: det allmännaste af etymologien, till och med verba contracta.
 Explikation: första årskursen af Nilsons läsbok.
- Tyska. Grammatik: formläran avslutad och repeterad. De viktigaste reglorna i syntaxen. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: st. 29—34 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: formläran, till och med den regelbundna konjugationen.
 Explikation: st. 1—27 uti Mays krestomathi.
- Franska. Grammatik: formläran, till och med de regelbundna verberna.
 Explikation: st. 41—69 af 1:sta afdelningen uti Oldes explikationsöfningar och st. 1—9 af 2:dra afdelningen.
- Mathematik. Arithmetik: till och med sammansatt regula de tri, jemte repetition af det föregående.
 Geometri: (klassiska linien) de två första böckerna af Euclides;
 (reala d:o) de tre d:o d:o d:o.
- Naturvetenskap. Botanik: Linnés sexualsystem och organografien, efter Arrhenii större lärobok, jemte tillämpning deraf på 125 växtarter.
 Zoologi: (klassiska linien) inledning till djurrikets kännedom och läran om däggdjuren;
 (reala d:o) läran om föglarne och amfibierna.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från början till Seleukidiska riket af den allmänna.
 Geografi: från Nederländerna till Grekland.

Femte klassen:

- Kristendom. Dogmatik: från och med 4:de kap. 9 § till och med 7:de kap. Katekisation.
 Kyrkohistoriska berättelser.
 10 kapitel af Lukas' evangelium.
- Modersmålet. Lika med föregående klass.
- Latin. Grammatik: syntaxen avslutad. Ett hem-thema hvarje vecka.
 Explikation: Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus, Eumenes och Phocion uti Cornelius Nepos, samt de 20 första kapitlen af 1:sta boken uti Julius Cæsar de bello gallico.
- Grekiska. Grammatik: etymologien avslutad och repeterad.
 Explikation: de 5 första kapitlen af Xenophons Anabasis.
- Tyska. Grammatik: repetition af formläran; till pronomen af syntaxen. Ett hem-thema hvarje vecka för reallinien.
 Explikation: st. 35—45 uti Lyths krestomathi.
- Engelska. Grammatik: avslutad. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: st. 1—30 uti Mays krestomathi.
- Franska. Grammatik: (klass. lin.) till och med de regelbundna verberna;
 (reala d:o) äfven de oregelbundna verberna jemte syntax.
 Skriföfningar på lärorummet.
- Mathematik. Arithmetik: avslutad och repeterad.
 Geometri: (klass. lin.) de fyra första böckerna af Euclides;
 (reala d:o) dessutom den femte boken af d:o.

- Mathematik. Algebra: (klass. lin.) repetition af det föregående, jemte läran om 1:sta gradens eqvationer med en obekant;
(reala d:o) dessutom det allmännaste och vigtigaste af läran om proportioner, digniteter och rötter.
- Naturvetenskap. Botanik: Linnés sexualsystem, organografien och anatomien.
Zoologi: läran om foglarne och amfibierne.
Fysik: framställning af de fysiska grundbegreppen, tillika såsom inledning till kemien.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från Makedoniska tiden till medeltiden af den allmänna.
Geografi: från Frankrike till Asien.

Sjette klassens nedra afdelning:

- Kristendom. Dogmatik: från och med 5:te kap. till och med 8:de kap. 33 §.
Kyrkohistoria: från lärobokens början till "bild- och helgondyrkan."
10 kapitel af Romarebrevvet.
- Modersmålet. Lika med föregående klass, jemte läsning af valda stycken ur Svenska, Norska och Danska litteraturen. En uppsats hvarje vecka.
- Tyska. Grammatik: repetition. Ett hem-thema hvarje vecka.
Explication: sid. 1—75 (Cottas uppl.) af Schillers Geschichte des 30-jähr. Kriegs och de tre första akterna af Wilhelm Tell.
- Engelska. Grammatik: repetition. Skriföfningar på lärorummet.
Explication: kap. 1—10 af Columbus.
- Franska. Grammatik: till och med de oregelbundna verberna efter Oldes lärobok.
Skriföfningar på lärorummet.
Explication: från början till V (voyage de Bayruth) uti Lamartine och de tre första sångerna af Henriaden.
- Mathematik. Geometri: proportionslära med dess användning på geometrien.
Algebra: läran om digniteter och rötter, eqvationer af 1:sta och 2:dra graden med en obekant, jemte problemer.
- Naturvetenskap. Botanik: organografien och de sex första klasserna af professor Fries' naturliga system.
Zoologi: läran om foglarne, amfierna och fiskarne.
Fysik: läran om ljudet och ljuset.
Kemi: inledning och läran om metalloiderna.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, efter Alanders och Ekelunds läroböcker, samt från medeltidens början till "reaktion mot reformationen" af den allmänna.
Geografi: Asien och Afrika.

Sjette klassens öfra afdelning:

- Kristendom. Dogmatik: fullständigt genomgående af kap. 6—8.
Kyrkohistoria: repetition af halfva läroboken.
10 kapitel af Romarebrevvet.
- Modersmålet. Lika med nedra afdelningen.
- Tyska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
Explication: sid. 143—255 (Cottas uppl.) af Schillers Geschichte des 30-jähr. Kriegs och hela Hermann und Dorothea.

- Engelska. Grammatik: lika med nedra afdelningen.
 Explikation: kap. 12—30 af Colombus.
- Franska. Grammatik: till och med de ofullständiga verberna. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: från IV (Bayruth) till VIII (ruines de Balbek) uti Lamartine och från 4:de till 8:de sången af Henriaden.
- Mathematik. Geometri: repetition af nedra afdelningens kurs, jemte lösning af lättare geometriska problem.
- Algebra: läran om 1:sta och 2:dra gradens eqvationer med flera obekanta, jemte problem.
- Naturvetenskap. Lika med nedra afdelningen.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från "statsförhållanden" (sid. 190) till Spanien (sid. 268) af den allmänna.
 Geografi: repetition från Osmaniska riket, samt vidare till lärobokens slut.

Sjunde klassens nedra afdelning:

- Kristendom. Dogmatik: afslutad och repeterad.
 Kyrkohistoria: afslutad och delvis repeterad.
- Modersmålet. Lika med 6:te klassen, dock med den skillnad, att de skriftliga uppsatserna varit utförligare och, enligt skolstadgans undervisningsplan, förekommit blott hvarannan vecka.
- Engelska. Grammatik: repetition. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: från 35 kap. af Columbus till slut, samt de 26 första kapitlen af Vicar of Wakefield.
- Franska. Grammatik: repetition af formläran; uti syntaxen till § 7 (om bruket af infinitiven). Ett hem-thema hvarje vecka.
 Explikation: från VIII till slut uti Lamartine, från 8:de sången till slut af Henriaden och de två första böckerna af Picciola.
- Mathematik. Geometri: stereometri och lösning af problem.
- Algebra: eqvationer af 1:sta och 2:dra graden med flera obekanta, jemte problem, läran om progressioner och logaritm, tillika med öfning i logaritm-tabellernas bruk.
- Naturvetenskap. Botanik: organografien och prof. Fries' naturliga system.
 Zoologi: läran om de vertebrerade djuren och grunddragen af läran om de icke vertebrerade djuren.
 Fysik: theoretisk mekanik jemte läran om ljudet och ljuset.
 Kemi: lika med 6:te klassen.
- Historia och Geografi. Historia: repetition af fäderneslandets, och från lärobokens början till "Europeiska jemvigtens upprättande" (sid. 212) af den allmänna.
 Geografi: repetition.
- Filosofisk propædeutik. Logik: elementarläran.

Sjunde klassens öfra afdelning:

Lika med förra årets uppgift, som här ej upprepas, emedan denna afdelnings *alla* lärjungar afgått från läroverket, 4 under höst- och 4 under vårterminen.

4) *Förändring i undervisningsplan.* Sedan de under föregående år till en läsaafdelning sammanslagne 4:de och 5:te klasserne, genom den beviljade extra-läraren, erhållit serskild undervisning, har skolans anordning i det hela och alla detaljer varit i *fullkomlig öfverensstämmelse* med skolstadgans föreskrift.

- 5) *Undervisningsskyldighetens fördelning mellan lärarne* har varit på följande sätt:
 Rektor mag:r C. S. Hultström (i följd af sjukdom permitterad under höstterminen) har under vårterminen (17 timmar i veckan) undervisat klass. 6 & 7 uti tyska, engelska och franska språken. Dessutom rättat franska hem-themata af lärjungarne i 7:de klassen.
- 1:ste Kollega C. A. von Sydow (29 timmar i veckan) undervisat klass. 3—7 uti kristendom och modersmålet. Dessutom rättat svenska uppsatser af lärjungarne i 7:de klassen.
- 2:dre Kollega mag:r C. G. Åhgren (29 timmar i veckan) undervisat klass. 3—7 uti historia och geografi, samt klass. 3 uti latinska språket. Dessutom rättat svenska uppsatser af lärjungarne i 6:te klassens öfra afdelning.
- 3:dje d:o mag:r G. T. S. Bergman (28 timmar i veckan) undervisat klass. 3—5 uti tyska, engelska och franska språken. Dessutom rättat tyska hem-themata af lärjungarne i 5:te klassen.
- 4:de d:o mag:r K. F. Rådberg (28 timmar i veckan) undervisat klass. 5—7 uti matematik och fysik. Dessutom rättat tyska hem-themata af lärjungarne i 6:te klassen.
- 5:te d:o fil. kand. J. F. Kylander (29 timmar i veckan) undervisat klass. 4 & 5 uti latin och grekiska, samt klass. 7 uti filosofisk propædeutik. Dessutom rättat latinska hem-themata af lärjungarne i 5:te klassen.
- 6:te d:o mag:r C. P. Læstadius (29 timmar i veckan) undervisat klass. 3 & 4 uti matematik, klass. 3—7 uti naturalhistoria, och klass. 6 & 7 uti kemi. Dessutom rättat svenska uppsatser af lärjungarne i 6:te klassens nedra afdelning.
- (7:de d:o mag:r L. J. Olander har tillträdt kollegatet härstädes den 1 dennes, men tjenstgör till terminens slut vid högre elementar-läroverket i Skara.)

Vikarierande och extra-lärare: 1) studeranden J. F. Johanson tjenstgjort under höstterminen såsom ambulatorisk lärare, och under vårterminen såsom fast lärare i 2:dra klassen.

2) studeranden P. G. Holmlund tjenstgjort både höst- och vårterminen såsom fast lärare i 1:sta klassen.

3) studeranden J. G. O. Linnarsson tjenstgjort under höstterminen såsom fast lärare i 2:dra klassen.

Öfningslärare: direktör O. H. Bergqvist undervisat i *sång*.
 material-förvaltare O. A. H. Stiberg d:o i *gymnastik*.
 bokhandlare F. A. Zettergren d:o i *teckning*.

De under denna rubrik i föregående årsberättelsen upptagne *anordningar* rörande *bön*, *gudstjenst* samt öfningarne i *sång*, *gymnastik* och *teckning* hafva varit oförändrade, med undantag deraf att, sedan med vårterminen sångläraren erhållit samma löneförmåner som de öfrige öfningslärarne, hans tjenstgöring bestämts lika med deras; hafvande dessa öfningar varit så fördelade, att i *sång* och *teckning* hvarje lärjunge under veckan haft tvenne timmars undervisning och sysselsättning, samt i *gymnastik* tre timmars, utom det att under de tvenne sista månaderna af vårterminen gymnastikläraren, till en början med biträde af en militär, på ons- och lördagseftermiddagar inöfvat gevärsexercis och marscher m. m.

B) Lärarne.

1) *Klassföreståndare:*

Under höstterminen: Kollega Åhgren för 7:de klassen.

d:o Bergman för 6:te d:o.

d:o Rådberg för 5:te d:o.

d:o Kylander för 4:de d:o.

d:o Læstadius för 3:de d:o.

extra-lärare Linnarsson för 2:dra d:o.

vik. kollega Holmlund för 1:sta d:o.

Under vårterminen: Kollega von Sydow för 7:de klassen.

d:o Åhgren för 6:te d:o.

d:o Bergman för 5:te d:o.

d:o Rådberg för 4:de klassens reala linia.

d:o Kylander för d:o klassiska d:o.

d:o Læstadius för 3:dje klassen.

vik. d:o Johanson för 2:dra d:o.

extra läraren Holmlund för 1:sta d:o.

2) *Förändringar.* Under ordinarie rektors tjänstledighet för höstterminen förvaltade 1:ste kollega von Sydow, enligt förordnande, rektors-embetet. Filos. kand. Kylander samt magistrarne Læstadius och Olander hafva utnämnts till ordinarie kolleger härstädes. Studeranden Johanson har under båda terminerna tjänstgjort såsom vikarierande kollega; studer. Holmlund under höstterminen såsom vikarierande och under vårterminen såsom extra-lärare; studer. Linnarsson under höstterminen såsom extra-lärare.

C) Lärjungarne.

- 1) *Inskrifne*, höstterminen: 21 lärjungar, af hvilka 3 från andra läroverk, och 18, som endast åtnjutit enskild undervisning.
vårterminen: 11 lärjungar, hvilka *alla* endast åtnjutit enskild undervisning.
 - 2) *Afgångne*, höstterminen: 7 lärjungar, af hvilka 4 till akademien, 2 till andra läroverk och 1 till näringarne.
vårterminen: 7 lärjungar, af hvilka 3 till akademien, 3 till utländskt handelsinstitut och 1, efter aflagd afgangsexamen, till enskild praktisk verksamhet.
 - 3) *Skolafgift*, höstterminen: erlagd af 98 lärjungar; derifrån befriade 50.
vårterminen: d:o 96 d:o; d:o 59.
 - 4) *Öfvergång till olika linier:* endast en lärjunge i 3:dje klassen har vid vårterminens början slutat latinläsningen; dessutom har 1 lärjunge i 6:te klassen med samma termin på begäran fått återgå till 5:te klassen, för att fortsätta läsning af latin och grekiska, hvaruti offentlig undervisning ej kunnat beredas åt lärjungarne i 6:te och 7:de klasserna, sedan den sökta extra-läraren för detta ändamål ej beviljats.
- Lärjungar, som läsa *latin*, äro i 3:dje klassen 6, i 6:te klassen 1 och i 7:de klassen 6 (i de båda sistnämnde klasserna blott genom enskild undervisning.)
- Lärjungar, som läsa *latin* och *grekiska*, äro: i 4:de klassen 9 och i 5:te klassen 8.

- 5) *Antal för vårterminen*: i 1:sta klassen 35, i 2:dra d:o 24, i 3:dje d:o 25, i 4:de d:o 25, i 5:te d:o 14, i 6:te d:o 19 och i 7:de d:o 13; summa 155.

I afseende på härkomst äro af dessa lärjungar: adelssöner 9, ofrälse militärens söner 9, prestsöner 14, civile embetsmäns söner 25, ståndspersoners söner 20, borgares och andra näringsidkares söner 52, hemmansegares söner 17, söner af hemmansbrukare, torpare och arbetare m. fl. 9; summa 155.

Emedan jag af rektors i Örebro redogörelse för Carolinska läroverket under förra året (sid. 25) inhemtat, att tillstånd blifvit meddeladt att endast *skriftligen* lemna de denna rubrik tillhörande tabellariska uppgifter, som i *tryck* voro bifogade min förra årsberättelse, begagnar jag mig af detta tillstånd desto hellre, som jag, efter afslutad examen och afkunnad flyttning, blifver i tillfälle att redogöra för de i högre klass uppflyttade lärjungar, hvilket *nu* till en del *ej kan* och till en del *ej torde böra* ske. Skriftligen skall derföre efter examen en sådan tabellarisk uppgift, i öfverensstämmelse med föreskrifvet formulär, för läsårets båda terminer till Kongl. ecklesiastik-departementet öfversändas.

Här synes lämpligast kunna upptagas den anbefallda uppgiften rörande den tid, lärjungar med vanliga naturanlag behöft dagligen använda på hemlexor, äfvensom på de skriftliga arbeten, som blifvit dem ålagdt att i hemmet verkställa. I detta afseende har under den för vårterminen återtagna och bestämda *offentliga* dagliga lästiden, på hvars *jemna* fördelning, såsom jag i föregående framställning ådagalagt, det *enskilda* öfverläsningsarbetet så *väsentligen* beror, följande medel-förhållande kunnat observeras: 1 à 2 timmars dagligt hemarbete för lärjungar uti klass. 1—3, 2½ à 3½ tim. uti klass. 4 & 5 och 3 à 4 tim. uti klass. 6 & 7.

D) Skollokalen.

Utom de i skolhuset befintliga 5 lektionsrummen hafva uti ett enskildt nybyggdt hus, som är så närbeläget, att serskild ingång kunnat anbringas från sjelfva skolgården, blifvit förhyrda för höstterminen 3 st. och för vårterminen 6 st. rum, hvaraf ett apterats till kemiskt laboratorium. Genom denna tillökning af utrymme kan skolan, vid dess utvidgning till fullständighet äfven på klassiska linien, till en början och tills vidare fortgå, anordnad i fullkomlig öfverensstämmelse med skolstadgans föreskrift. Hvad som i detta afseende återstår att önska, är en serskild lokal för undervisning i teckning, hvar till 1:sta klassens lektionsrum hittills måst användas, likasom för förvaring af skolans samlingar, hvilka, sedan början blifvit gjord i natural-historisk väg genom emottagna skänker från Kongl. vetenskaps-akademien, förmedelst redan lemnade och, såsom jag hoppas, fortfarande bidrag äfven i andra brancher från allmänhetens sida, lofva att snart få en större omfattning.

E) Undervisningsmaterielen.

1) *Skolbibliotheket* innehåller, enligt nyligen inforrad och afgifven officiel uppgift, omkring 1950 volumer, utom kartor och planchverk, bland hvilka sistnämnde upptagas de, som under läsåret blifvit inköpte, nemligen: Sundevalls svenska foglar, *Abbildung*en

zu Okens Naturgeschichte, Berges Schmetterlings-, Käfer- und Conchylienbuch, Kolbs grosser Atlas der Naturgeschichte (3 Lief.) och Ruprechts Wand-Atlas für den Unterricht in der Naturgeschichte aller drey Reiche.

2) *Instrumenter och apparater* för undervisning i

a) *mathematik*: cirkel af jern; de vanliga solida figurerna, skurna i trä; nonie-modell.
 b) *fysik*: 1 par adhesionsskifvor; häfstångsmodell; blockmodell; lutande plan med vagn; större våg med stativ och skålar (samt vigter af messing och platina); vattenpass; Nicholsons areometer; areometerbestick; dykare af glas; apparat för vätskors tryck; d:o för Mariotteska lagens bekräftande; luftpump med tillbehör; fallrör med mekanism för kroppars samtida fall i lufttomt rum; 2:ne Magdeburgska halvesferer; apparat för att visa elektricitet i lufttomt rum; d:o d:o qvicksilverregnet; glasballong med kran; pumpmodell af glas; häfvert-barometer; centrifugal-maskin; apparat, visande svängkraftens växande i förhållande till banans radie; 2:ne psykrometrar med ställning; differential-thermometer; maximi- och minimi- d:o; Franklins kokrör; kula med ring, för att visa fasta kroppars utvidgning genom värme; artific. strupe af Auzoux; d:o öga af d:o; förstoringsspegel af glas; förminsknings d:o af d:o; 2:ne konvexa, 1 konkav lins, 1 mattslipadt glas med infattningar samt hårkors, för att visa tubers sammansättning; glasprisma med ställning; 2:ne Nichols prismor; Newtons färgskifva; mikroskop af Nachet; 2:ne magnet-stänger med ankaren och etyi; inklinations-nål; friktions-elektricitetsmaskin, med batteri, klockspel m. m.; Voltas pistol; d:o skifva; elektriskt rotations-hjul; guldblads elektroskop med konduktor och stativ; 6 st. Bunsens elementer med trådar och bindskrufvar; elektromagnet med ställning; vattendekompositions-apparat; tangent-bussol; induktions-apparat med 2:ne trädrullar och tillbehör; thermo-elektriskt element.

c) *kemi*: Berzelii lampa på stativ; spritlampa med vekhållare af glas; blåsrör med platinaspets; imkylare; diverse skålar, deglar med lock, bågare, förlag, kolfvar, retorter, Wolffiska flaskor, trattar med ställning, flaskor med glasproppar, karaffer, burkar, prof-rör med ställning, glasmortel, säkerhetsrör, trattrör, pipett, klor-kalcium- och arsenik-rör, glasstafvar och rör, kautschukrör, platina, trefötter med skålar och triangel samt dessutom nödiga verktyg af hammare, tänger, filar, knif, sax m. m.

3) *Naturalhistoriska samlingar*. Kongl. vetenskapsakademien har skänkt: 6 st. däggdjur, 30 st. foglar, 2 st. amfibier och 20 st. fiskar samt 170 mineralier. Dessutom hafva, enligt i Wenersborgs tidning successivt införd redovisning, dels af enskilde personer och dels af lärjungar under året lemnats följande gåfvor: 19 st. embryoner af bos, ovis och sus (förvarade i sprit), 30 st. foglar, 3 st. amfibier, 3 st. fiskar, 19 st. diverse kranier, några insecta arachnida, crustacea och vermes, 2 st. echinodermata, 7 st. koraller, 6 st. koprolither, samt ett herbarium, ordnad efter naturliga systemet, innehållande omkring 1000 st. växtarter.

4) *Andra samlingar*. Kongl. svenska akademien har skänkt den för år 1860 öfver C. B. Wadström preglade minnespenning (af silfver). Enskilda gåfvor under läsåret: 4 st. minnespenningar (1 af silfver), 427 st. diverse mynt (164 af silfver och 263 af koppar), 2 st. stenvapen, 1 runstaf, 1 Indiansk fogelpil m. m.

För lärjungarnes exercisöfningar hafva redan under höstterminen från Husqvarna faktori inköpts och ankommit 30 st. *mindre* gevär med bajonetter, samt 30 st. *större* äro reqvirerade, hvilka lofvats färdige inom denna månads slut.

F) Examina.

Sedan höstterminen börjat den 24 augusti, afslutades densamma den 19 december genom examen, hvarvid herrar landshöfdingen och riddaren m. m. grefve E. Sparre, majoren och riddaren E. Ericsson, borgmästaren och riddaren A. W. Russberg och kyrkoherden, theol. kandidaten, mag:r D. R. Warholm af h. h. eforus varit anmodade att närvara.

Vårterminen, som började redan den 12 januari, skall afslutas genom examen, hvilken h. h. eforus, efter afgifvet förslag, bestämt till måndagen den 3 nästkommande juni, och hvarvid han anmodat herrar landshöfdingen och riddaren m. m. grefve E. Sparre, öfversten och riddaren m. m. C. S. Sandels, borgmästaren och riddaren A. W. Russberg, förste landtmätaren J. A. Svedberg, brukspatronen J. E. Norström och kyrkoherden, theol. kandidaten mag:r D. R. Warholm att såsom vittnen komma tillstädes.

Till denna examen, hvilken, jemte dermed i sammanhang stående förrättningar, kommer att försiggå nämnde dag kl. 8—12 f. m. och kl. 3—6 e. m. i den ordning, som genom anslag i skolhuset skall närmare angifvas, likasom till öfvervarande af lärjungarnes slutöfning i gymnastik aftonen förut kl. 6 söndagen den 2 juni, har jag äran dessutom vördsamt inbjuda såväl läroverkstyrelsen, tillika med ungdomens föräldrar, anhörige och målsmän, som ock alla öfriga den allmänna undervisningens gynnare och vänner.

Wenersborg den 18 maj 1861.

